

MAKTABGACHA TALIM TIZIMIDA OYINLAR TEXNOLOGIYASI

Texnologiya menejment kommunikatsiya instituti

« Pedagogika va psixologiya» kafedrası o'qituvchisi

Eshmamatova Sitora Tuyg'un qizi

MTS 23-102- gurux talabasi

Xolmirzayeva Gulshoda Ravshan qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida o'yin texnologiyalarining o'rni, ahamiyati va ularni amaliyotda qo'llash usullari tahlil qilinadi. Bolalarning har tomonlama rivojlanishida o'yin faoliyatining psixologik, pedagogik va tarbiyaviy jihatlari yoritiladi. O'yin texnologiyalari yordamida bolalarda bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ijodkorlikni rivojlantirish hamda ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini mustahkamlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: o'yin texnologiyasi, maktabgacha ta'lim, bola rivoji, pedagogik yondashuv, ijodkorlik, interaktiv metod, tarbiya, muloqot.

Maktabgacha ta'lim tizimi inson hayotidagi eng mas'uliyatli bosqichlardan biridir. Chunki bu davrda bolaning shaxsiyati, dunyoqarashi, xulq-atvori va fikrlash doirasi shakllanadi. Shuning uchun bu bosqichdagi ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri tashkil etish, ayniqsa o'yin faoliyatidan to'g'ri foydalanish muhim ahamiyatga ega.

O'yin - bolalikning ajralmas qismi bo'lib, u bolaning tabiiy ehtiyoji hisoblanadi. Bola o'yin orqali atrof-muhitni o'rganadi, o'zini namoyon etadi va jamiyat qoidalarini anglaydi. Shu bois pedagoglar o'yin texnologiyalarini ta'lim jarayoniga kiritish orqali bolani faol o'rganishga, ijodkorlikka va mustaqil fikrlashga yo'naltiradilar

O'yin texnologiyasining mazmuni va mohiyati

O'yin texnologiyasi — bu o'quv-tarbiyaviy jarayonni o'yinga asoslangan holda tashkil etish metodidir. U pedagogik texnologiyalar ichida eng samaralilaridan biri hisoblanadi, chunki o'yin jarayonida bola faol, mustaqil va qiziqish bilan ishtirok etadi.

O'yin texnologiyasi oddiy o'yin o'tkazishdan farq qiladi. U maqsadli rejalashtiriladi, pedagogik vazifani bajaradi va aniq natijaga yo'naltiriladi. Masalan, sonlarni o'rganish jarayonida “Matematik sayohat”, ranglarni farqlash mashg'ulotida “Rangli olam” o'yini bolalarda qiziqish va tushunishni kuchaytiradi.

O'yin texnologiyalarining turlari

Maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarining quyidagi asosiy turlari keng qo'llanadi:

1. Didaktik o'yinlar – bolalarda bilim va tafakkurni rivojlantiradi. Ular orqali bola shakl, rang, tovush, son kabi tushunchalarni oson o'zlashtiradi.

2. Roli o'yinlar – ijtimoiy rollarni o'rganishga yordam beradi. Masalan, “Kasblar olami”, “Oila a'zolari”, “Do'konda” o'yinlari orqali bola ijtimoiy munosabatlarni o'rganadi.

3. Harakatli o'yinlar – jismoniy rivojlanishga xizmat qiladi, sog'lom turmush tarziga o'rgatadi.

4. Ijodiy o'yinlar – bolaning tasavvuri, fantaziyasi va yaratuvchanligini oshiradi. Masalan, “Ertak tuzamiz”, “Qo'g'irchoq teatri”, “Yangi yil ertagi” o'yinlari.

5. Kompyuter va interaktiv o'yinlar – zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quv faoliyatini qiziqarli qiladi.

O'yin texnologiyalarining pedagogik va tarbiyaviy ahamiyati

O'yin texnologiyasi bolada bilim olishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. U o'qituvchi tomonidan berilgan topshiriqni majburiyat emas, balki qiziqarli faoliyat sifatida qabul qiladi.

O‘yin davomida bola:

Muloqot qilishni o‘rganadi;

Mustaqil qaror qabul qilishni o‘zlashtiradi;

Guruhda ishlash madaniyatini shakllantiradi;

Sabrlilik, hurmat, e‘tibor kabi fazilatlarni o‘zida mujassamlashtiradi.

Bu jarayonlar bolaning kelajakda maktabga tayyorlanishiga katta zamin yaratadi.

O‘yin texnologiyalarini amaliyotda qo‘llash usullari

Tarbiyachi o‘yin texnologiyasini qo‘llashda quyidagi bosqichlarga e‘tibor berishi kerak:

- 1. Maqsadni aniqlash:** o‘yinning tarbiyaviy yoki o‘quviy yo‘nalishini belgilash.
- 2. O‘yin sharoitini yaratish:** kerakli jihozlar, rasmlar, rangli kartochkalar tayyorlash.
- 3. O‘yin qoidalarini tushuntirish:** bolalar uchun sodda va tushunarli shaklda.
- 4. Faol ishtirokni ta‘minlash:** barcha bolalar teng qatnashishini ta‘minlash.
- 5. Natijani tahlil qilish:** o‘yindan keyingi suhbat, savol-javob orqali xulosalar chiqarish.

Misol uchun, “Ranglarni bilamiz” o‘yinida tarbiyachi turli rangdagi buyumlarni ko‘rsatadi, bolalar esa ularning nomini aytib, mos kartochkani ko‘taradi. Shu orqali nafaqat ranglarni eslab qoladi, balki nutq va e‘tiborini ham rivojlantiradi.

O‘yin texnologiyalarining psixologik va ijtimoiy ta‘siri

O‘yin bolaning ruhiy holatini ijobiy tomonga o‘zgartiradi. U stressni kamaytiradi, o‘ziga ishonchni oshiradi. Psixologlarning fikricha, o‘yinda bola o‘zini erkin his qiladi, bu esa uni faol va ijodkor shaxsga aylantiradi.

Shuningdek, o'yin jarayonida bola ijtimoiy me'yorlarni o'rganadi: do'stlik, yordam, navbat kutish, baham ko'rish kabi qadriyatlarni o'zlashtiradi. Bu esa uning jamiyatga moslashuvini yengillashtiradi.

Tarbiyachining roli

O'yin texnologiyasini samarali qo'llashda tarbiyachi markaziy o'rinda turadi. U o'yin jarayonini tashkil etuvchi, boshqaruvchi va kuzatuvchi sifatida qatnashadi. Tarbiyachi har bir bolaning yosh, ruhiy va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda o'yinlarni tanlashi kerak.

Shuningdek, o'yinlar orqali bolalarni kuzatish, ularning xarakterini, qiziqishlarini va ijtimoiy faolligini aniqlash mumkin. Bu esa pedagogik tashxis qo'yishda yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tizimida o'yin texnologiyalarini joriy etish bolalarning har tomonlama rivojlanishida beqiyos ahamiyatga ega. O'yin — bu nafaqat o'qitish vositasi, balki tarbiya, ijtimoiylashuv va ruhiy rivojlanishning eng samarali shaklidir.

Har bir tarbiyachi o'z faoliyatida o'yin texnologiyalarini puxta o'rganib, ularni metodik jihatdan to'g'ri qo'llasa, ta'lim sifati va samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Zamonaviy ta'limda o'yin texnologiyasi — bolani hayotga tayyorlashning eng tabiiy va qiziqarli yo'lidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva G. "Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlar". – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021.
2. Yuldashev Sh. "Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti". – Toshkent, 2019.
3. Karimova N. "O'yin orqali o'qitish metodikasi". – Samarqand, 2022.
4. Vygotskiy L.S. "O'yin va bolaning rivojlanishi". – Moskva, 2020.

5. Maktabgacha ta'lim vazirligi. "Maktabgacha ta'lim metodik qo'llanmasi". – Toshkent, 2023.
6. Sharipova D. "Psixologiya va o'yin faoliyati asoslari". – Toshkent, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasi "Ilk qadam" davlat dasturi, 2022-yil.